

Mijn column nummer 260

De Edelmanboor

Bij het bemonsteren van de bodem wordt vaak gebruik gemaakt van een Edelmanboor. Deze boor wordt over de gehele wereld gebruikt bij traditionele bodemkarteringen en in het bodemonderzoek. Ontelbare malen is mij gevraagd of ik de uitvinder ben van de Edelmanboor. Meestal geef ik een vaag antwoord, om dat idee maar in stand te houden. Maar het wordt eindelijk tijd de werkelijke uitvinder eens in het zonnetje te zetten. Daarbij baseer ik mij vooral op een stuk dat mijn buurman Sake van der Schaaf daarover schreef in het kader van de Nederlandse grondboorkampioenschappen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog konden universitair personeel en studenten kiezen tussen het tekenen van een loyaliteitsverklaring aan de bezetter of dwangarbeid verrichten in Duitsland. Velen deden geen van beide en doken onder. Een in hoofdzaak "Wageningse" groep, waaronder de bekende bodemkundigen Edelman en Hoeksema, kwam zo in de Bommelerwaard terecht. Verkleed als boerenknecht bestudeerde de groep de bodem en bracht die in kaart.

Destijds was een schop het belangrijkste hulpmiddel. Een kuiltje gaf snel een beeld van de bovengrond. Dat was natuurlijk niet handig voor grotere diepten. De heer Visser, de latere directeur van het Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding, gebruikte een boor met kleppen. Deze leverde monsters met relatief weinig verstoring. Het draaien van de boor en het legen ervan waren knelpunten.

De vader van de heer Hoeksema importeerde grondboren uit Hamburg. Hij leverde die onder andere aan de PTT die ze gebruikte om horizontale gaten onder wegen te boren voor het leggen van kabels. Deze boor was ontworpen om gaten te maken en niet zozeer om een redelijk herkenbaar monster naar boven te brengen. De heer Egberts, een ander lid van de groep in de Bommelerwaard, probeerde vervolgens een boor te construeren waarmee redelijk snel kon worden gewerkt en die toch een herkenbaar monster naar boven kon brengen. Er werd geëxperimenteerd met verschillende soorten boren en de Edelmanboor kreeg in die periode de vorm die hij nog steeds heeft.

Om die boren te maken, was een smid nodig. Aanvankelijk was dat er één in de Bommelerwaard. Volgens de heer Hoeksema beviel dit niet. De heer Egberts vond in Lathum een dorpsmid die wel succes had. De naam van de smid was Eijkelkamp.

Na de oorlog groeide de dorpsmederij uit tot de Grondborenfabriek Eijkelkamp. Nog later, in 1981, verhuisde het bedrijf naar het nabijgelegen Giesbeek en ontwikkelde zich daar tot wat we nu kennen als Eijkelkamp Agrisearch Equipment.